

**MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINETERULUI ȘI
SPORTULUI**

PROGRAMĂ ȘCOLARĂ PENTRU DISCIPLINA OPȚIONALĂ

MANAGEMENTUL PROIECTELOR

[curriculum la decizia școlii pentru liceu]

*Aprobată prin ordin al ministrului
Nr. 5817/06.12.2010*

NOTĂ DE PREZENTARE

Programa școlară pentru *Managementul proiectelor* reprezintă o ofertă curriculară centrală de disciplină opțională pentru liceu, proiectată pentru un buget de timp de 1 oră/săptămână, pe durata unui an școlar. Disciplina se poate preda în oricare dintre clasele de liceu, avându-se în vedere adecvarea demersului didactic la particularitățile de vârstă ale elevilor.

În elaborarea prezentei oferte curriculare au fost valorificate recomandările următoarelor documente europene:

- Concluziile Consiliului Uniunii Europene din 11 mai 2010 privind dimensiunea socială a educației și formării profesionale (2010/C 135/02);
- Raportul comun privind progresele înregistrate pentru anul 2010 al Consiliului Uniunii Europene și al Comisiei privind punerea în aplicare a programului de lucru „Educație și formare profesională 2010” (2010/C 117/01).

Aceste documente europene menționează explicit că sistemele de educație și de formare profesională ar trebui să devină mai deschise și mai relevante pentru nevoile cetățenilor, pentru cererea de pe piața forței de muncă și pentru nevoile societății, în general.

Programa școlară pentru disciplina opțională *Managementul proiectelor* vizează formarea la elevi a competențelor necesare pentru inițierea, elaborarea, implementarea, monitorizarea, controlul și evaluarea unui proiect; propunerea de studiere a acestei discipline opționale pleacă de la faptul că în prezent proiectul este un instrument de lucru necesar pentru desfășurarea activității în toate domeniile economico-sociale; demersul urmărit prin programa școlară permite familiarizarea elevilor cu aspecte teoretice, dar și dobândirea unor competențe de tip funcțional, referitoare la managementul unui proiect, pornind de la o nevoie/problemă reală identificată în comunitate; este creat, de asemenea, cadrul educațional care apropie procesul de predare-învățare-evaluare de viața reală și în care elevii pot dobândi competențe relevante atât pentru rolurile asumate în prezent, cât și pentru rolurile care urmează să fie asumate în viitor, în viața privată și publică.

Prezenta programă școlară este justificată din perspectiva următoarelor aspecte:

- pregătirea tinerilor pentru dobândirea unor concepte și tehnici specifice managementului de proiect și aplicarea acestora în elaborarea de proiecte;
- corelarea de către elevi a necesității propunerii unor proiecte cu oportunitatea soluționării/ameliorării unor nevoi/probleme existente în comunitatea în care trăiesc;
- participarea tinerilor la rezolvarea problemelor comunității, prin realizarea de proiecte.

Disciplina opțională *Managementul proiectelor*, propusă spre studiu în liceu, se raportează la *Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți* (2006/962/EC), care conturează, pentru absolvenții învățământului obligatoriu, un „profil de formare european”, orientat de formarea celor opt competențe cheie: comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, competențe matematice și competențe de bază în științe și tehnologii, competență digitală, a învăța să înveți, competențe sociale și civice, spirit de inițiativă și antreprenoriat, sensibilizare și exprimare culturală. Raportarea disciplinei *Managementul proiectelor* la competențele cheie europene este nuanțată și diversificată, incluzând atât contribuția directă și susținerea dezvoltării anumitor competențe cheie, cât și sensibilizarea cu privire la alte competențe cheie. Disciplina *Managementul proiectelor* contribuie la dezvoltarea competențelor cheie pentru educația pe parcursul întregii vieți, recomandate de Parlamentul și Consiliul Uniunii Europene, îndeosebi în ceea ce privește următoarele domenii de competențe cheie:

- spirit de inițiativă și antreprenoriat;
- competențe sociale și civice;
- comunicare în limba maternă;
- a învăța să înveți;
- sensibilizare și exprimare culturală;
- competență digitală.

Programa școlară pentru *Managementul proiectelor* are următoarele finalități:

- dezvoltarea competențelor de elaborare, de implementare și de evaluare a unui proiect, pornind de la o nevoie/problemă concretă;
- dezvoltarea unei atitudini pro-active, în vederea promovării noului, a manifestării inițiativei în viața personală, socială și profesională;
- dezvoltarea competențelor funcționale esențiale pentru reușita în viața personală, socială și profesională, așa cum sunt: rezolvare de probleme, comunicare eficientă și colaborare, luare de decizii, gândire critică, negociere.

Structura programei școlare include următoarele elemente:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Valori și atitudini
- Competențe specifice și conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele generale sunt preluate din curriculumul școlar de trunchi comun, dezvoltat în liceu pentru disciplinele socio-umane.

Competențele specifice sunt corelate cu unitățile de conținut, corespondența dintre acestea nefiind biunivocă; o anumită competență specifică poate să fie atinsă prin diferite unități de conținut.

Lista explicită ce recomandă valori și atitudini accentuează dimensiunea afectiv-atitudinală și morală a învățării, din perspectiva contribuției specifice a acestei discipline la atingerea finalităților educației.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta utilizarea prezentului curriculum în proiectarea și realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu statutul acesteia de curs opțional.

Pornind de la ideea că un demers de proiectare curriculară trebuie să acorde conceptului de competență semnificația unui „organizator”, în relație cu care sunt stabilite finalitățile învățării, sunt selectate conținuturile specifice și sunt organizate strategiile de predare-învățare-evaluare, actuala programă școlară a urmărit valorizarea cadrului european al competențelor cheie la următoarele niveluri: formularea competențelor generale și selectarea seturilor de valori și atitudini; organizarea elementelor de conținut și corelarea acestora cu competențele specifice; elaborarea sugestiilor metodologice.

Programa se adresează profesorilor și autorilor de manuale. Activitatea didactică, precum și elaborarea manualelor școlare trebuie precedate de lectura integrală a programei școlare. Pornind de la propunerile existente în programă cu privire la activitățile de învățare, profesorii și autorii de manuale pot realiza o proiectare didactică personală, în concordanță cu prevederile programei și cu situațiile concrete de predare-învățare.

COMPETENȚE GENERALE

1. Utilizarea conceptelor specifice științelor sociale pentru organizarea demersurilor de cunoaștere și explicare a unor fapte, evenimente, procese din viața reală
2. Aplicarea cunoștințelor specifice științelor sociale în rezolvarea unor situații problemă, precum și în analizarea posibilităților personale de dezvoltare
3. Cooperarea cu ceilalți în rezolvarea unor probleme teoretice și practice, în cadrul diferitelor grupuri
4. Manifestarea unui comportament social activ și responsabil, adecvat unei lumi în schimbare
5. Participarea la luarea deciziilor și la rezolvarea problemelor comunității

VALORI ȘI ATITUDINI

Competențele generale și specifice care trebuie formate prin procesul de predare-învățare a disciplinei *Managementul proiectelor* au la bază și promovează următoarele valori și atitudini:

- disponibilitate, interes și inițiativă pentru realizarea de proiecte;
- comportament social pro-activ;
- spirit civic;
- relaționare pozitivă cu ceilalți;
- spirit de cooperare;
- capacitatea de a lua decizii raționale;
- creativitate, gândire critică și flexibilă;
- asumarea responsabilității în realizarea unui proiect.

COMPETENȚE SPECIFICE ȘI CONȚINUTURI

Competențe specifice	Conținuturi
<p>1.1 Identificarea etapelor unui proiect</p> <p>2.1. Utilizarea noțiunilor specifice managementului proiectelor în elaborarea și în derularea/simularea derulării unui proiect</p>	<p>Ciclul de viață al proiectului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Scopul unui proiect ▪ Etapele unui proiect ▪ Proiecte naționale – proiecte europene; instituții finanțatoare în România și în Uniunea Europeană
<p>1.2. Identificarea unei nevoi/probleme în vederea elaborării unui proiect</p> <p>2.2. Utilizarea diagramei Ishikawa pentru identificarea cauzelor principale ale unei probleme</p> <p>2.3. Aplicarea modelului SMART în definirea obiectivelor unui proiect</p> <p>2.4. Aplicarea analizei SWOT pentru identificarea resurselor existente, precum și a resurselor necesare realizării unui proiect</p> <p>3.1. Completarea, în echipă, a fișei de proiect pentru soluționarea problemei identificate</p> <p>3.2. Cooperarea cu ceilalți în stabilirea și în planificarea activităților și subactivităților unui proiect</p> <p>4.1. Manifestarea inițiativei și a responsabilității în realizarea unui proiect</p>	<p>Elaborarea proiectului; completarea fișei de proiect/cererii de finanțare</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Identificarea unei nevoi/probleme (diagrama Ishikawa); identificarea grupurilor țintă ▪ Scopul și obiectivele proiectului ▪ Activitățile proiectului; planificarea în timp a activităților/subactivităților (diagrama Gantt, analiza drumului critic) ▪ Rezultatele preconizate ale proiectului ▪ Resurse necesare pentru realizarea unui proiect (resurse umane, materiale, informaționale, financiare) – analiza SWOT ▪ Parteneriatul în cadrul unui proiect ▪ Bugetul proiectului <ul style="list-style-type: none"> - estimarea cheltuielilor pe activități/subactivități - estimarea potențialelor surse de venituri - întocmirea bugetului ▪ Impactul proiectului
<p>3.3. Participarea, în echipă, la implementarea/simularea derulării proiectului propus</p> <p>4.2. Manifestarea unui comportament activ în cadrul echipei de proiect</p> <p>5.1. Participarea, prin derularea/simularea derulării unui proiect, la rezolvarea problemelor comunității</p>	<p>Implementarea proiectului/simularea implementării proiectului propus</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Punerea în practică a proiectului/simularea derulării proiectului propus ▪ Managementul echipei de proiect ▪ Monitorizarea și controlul proiectului; indicatori de monitorizare (de input, de output, de rezultat, de impact) ▪ Factori de risc în derularea proiectului; managementul riscurilor proiectului
<p>2.5. Explicarea unor indicatori de evaluare care pot fi utilizați în contexte diferite, atât în activitatea publică, cât și în cea privată</p> <p>5.2. Participarea la evaluarea proiectului propus, prin raportare la indicatori</p>	<p>Evaluarea proiectului</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Evaluarea proiectului propus (internă, externă) ▪ Indicatori de evaluare a proiectului (de eficiență, de eficacitate)

SUGESTII METODOLOGICE

Prezenta programă școlară este un instrument de lucru care se adresează profesorilor care predau în liceu disciplina opțională *Managementul proiectelor*, fiind concepută în așa fel încât să le permită acestora:

- să-și orienteze propria activitate înspre formarea la elevi a competențelor specifice domeniului;
- să-și manifeste creativitatea și să-și adecveze demersurile didactice la particularitățile elevilor cu care lucrează.

Sugestiile metodologice au în vedere modul de organizare a activității didactice în vederea formării la elevi a competențelor formulate în programa școlară.

Dezvoltarea competențelor cheie, considerarea elevului ca subiect al activității instructiv-educative și orientarea acesteia spre formarea competențelor specifice, accentuarea caracterului practic-aplicativ al disciplinei presupun respectarea unor exigențe ale învățării durabile, printre care:

- utilizarea unor strategii didactice care să pună accent pe:
 - construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților, dezvoltarea creativității elevilor;
 - abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
 - abordări inter și transdisciplinare;
- utilizarea unor metode active (de exemplu, brainstormingul, simularea, învățarea prin descoperire, învățarea problematizată, învățarea prin cooperare, jocul de roluri bazat pe empatie), care pot contribui la:
 - crearea aceluși cadru educațional care încurajează interacțiunea socială pozitivă, angajarea elevilor în procesul de învățare și de dobândire a competențelor de participare, prin elaborarea și implementarea de proiecte, prin implicarea în rezolvarea nevoilor/problemelor comunității;
 - exersarea lucrului în echipă, a îndeplinirii unor roluri specifice în grupuri de lucru, a cooperării cu persoane diferite în realizarea unei sarcini de lucru;
 - realizarea unor conexiuni cu achiziții dobândite de către elevi prin studiul altor discipline de învățământ (literatură, economie, educație antreprenorială etc.);
- utilizarea unor strategii didactice care să permită alternarea formelor de activitate (individuală, pe perechi și în grupuri mici);
- învățarea prin acțiune (experiențială), realizarea unor activități bazate pe sarcini concrete;
- utilizarea, în activitatea didactică, a calculatorului ca mijloc modern de instruire, care să permită subordonarea utilizării tehnologiei informației și a comunicațiilor, în vederea desfășurării unor lecții interactive, atractive.

Pornind de la finalitățile urmărite prin studiul acestei discipline opționale, demersul propus are un specific care se reflectă în plan metodologic în exigențele de realizare a procesului didactic. Astfel, așa cum precizează competențele specifice asociate conținuturilor învățării, procesul de predare-învățare a unor aspecte referitoare la elaborarea unui proiect trebuie însoțit sistematic de aplicarea și exersarea achizițiilor dobândite de către elevi. Acest tip de învățare asigură implicarea activă a elevilor în activitatea de învățare, prin sarcini de lucru atractive și motivante. Secțiunea referitoare la implementarea proiectului propus lasă la latitudinea cadrelor didactice și a elevilor dacă derularea proiectului va fi reală sau simulată. Această alegere este rezultatul opțiunii pe care o fac împreună cadrele didactice și elevii și trebuie să plece de la analiza și evaluarea realistă a resurselor existente și a posibilității de a finaliza proiectul.

Programa școlară oferă cadrelor didactice un sprijin concret în centrarea demersului didactic pe experiențe de învățare, potrivit specificului competențelor care trebuie formate, prin prezentarea cu caracter orientativ a unor exemple de activități de învățare:

- exerciții de clarificare a înțelesului unor termeni specifici domeniului;
- definirea unei probleme și analiza acesteia utilizând „diagrama Ishikawa”;
- brainstorming pentru identificarea cauzelor principale ale unor probleme, finalizat prin realizarea „diagramei Ishikawa”;
- exerciții de elaborare a obiectivelor proiectului, utilizând acronimul SMART (*Specific, Măsurabil, Abordabil – posibil de atins, Realist, Timp - încadrat în timp*) ca listă de verificare a corectitudinii formulării obiectivelor;
- planificarea în timp a activităților/subactivităților proiectului, prin utilizarea diagramei Gantt;
- aplicarea analizei SWOT pentru analizarea unui potențial promotor de proiect și definirea modalităților în care acesta se poate implica în proiect;

- exerciții de întocmire a bugetului unui proiect, pornind de la activități și subactivități, de la resursele necesare pentru fiecare activitate/subactivitate propusă și încadrate în buget pe categorii de cheltuieli;
- exerciții de exemplificare a unor indicatori de monitorizare a proiectului (de input, de output, de rezultat, de impact);
- analizarea riscurilor care pot interveni în derularea proiectului propus, precum și a unor măsuri de atenuare a riscurilor identificate;
- realizarea unor activități în parteneriat (școală – comunitate).

Strategiile de lucru propuse trebuie să țină seama de experiența elevilor la această vârstă și să permită valorizarea pozitivă a acestei experiențe.

Evaluarea reprezintă o componentă organică a procesului de învățare. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, recomandăm utilizarea unor forme și instrumente complementare, cum sunt: autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe:

- corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară;
- valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev;
- recunoașterea, la nivelul evaluării, a experiențelor de învățare și a competențelor dobândite în contexte non-formale sau informale;
- utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.

BIBLIOGRAFIE

Mark BROWN, *Managementul proiectelor*, Editura Cosmos Viking Pinguin, 2005

Alois GHERGUȚ, Ciprian CEOBANU, *Elaborarea și managementul proiectelor în serviciile educaționale. Ghid practic*, Editura Polirom, Iași, 2009

Howard Gardner, *Inteligențe multiple. Noi orizonturi pentru teorie și practică*, Editura Sigma, București, 2007

Wolfgang LESSEL, *Managementul proiectelor*, Ed. All, București, 2007

Dennis LOCK, *Management de proiect*, Editura CODECS, București, 2000

Mariana MOCANU, Carmen SCHUSTER, *Managementul proiectelor: Calea spre creșterea competitivității*, Editura All Beck, București, 2001

Tom Mochal, Jeff Mochal, *Lecții de management de proiect*, Editura Codecs, 2006

Dumitru NEDELICU, *Managementul proiectelor, aspecte teoretice si practice*, Ed. Politehniun, Iași, 2005

Richard NEWTON, *Management de proiect - Pas cu pas*, Editura Meteor Press, 2007

Constantin OPRAN (coord.), *Managementul proiectelor*, București, SNSPA, 2002

Dumitru OPREA, *Managementul proiectelor: teorie și cazuri practice*, Sedcom Libris, Iași, 2001

Radu VICTOR (coord.), *Managementul proiectelor*, Editura Universitară, București, 2008

**** *Managementul proiectului – ghid pentru formatori și cadre didactice*, M.E.C, Consiliul Național pentru pregătirea profesorilor, 2001

Grupul de lucru pentru curriculum

Eugen STOICA	- Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului,
Direcția Generală Educație și Învățare pe Tot Parcursul Vieții
Angela TEȘILEANU	- Institutul de Științe ale Educației